

Moderniseringen av statsstödsregelverket (Almuniapaketet) - förslag till ändring av rådets statsstödsförordningar

Näringsdepartementet

2013-01-08

Dokumentbeteckning

KOM (2012) 725

Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget

KOM (2012) 730

Förslag till rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg

Tidigare faktapromemoria i ärendet: 2011/12:FPM152

Sammanfattning

Den 8 maj 2012 antog kommissionen meddelandet Moderniseringen av det statliga stödet i EU (se 2011/12:FPM152). Meddelandet utgör startpunkten för en omfattande reform av ramlagstiftningen om statligt stöd. Det ska också garantera att politiken för statligt stöd bidrar både till budgetkonsolidering och till genomförandet av Europa 2020-strategin om att främja tillväxt på en förstärkt, dynamisk och konkurrenskraftig inre marknad. Som anförts i meddelandet föreslår kommissionen nu ändringar av de två rådsförordningar som styr statsstödshandlingen: procedur- respektive bemyndigandeförordningen.

Ändringen av procedurförordningen inriktas på förbättrad hantering av klagomål genom obligatoriska anmälningsblanketter där klagande måste lämna mer detaljerad information, att antal klagomålsberättigande begränsas

till sådana som anses vara ”berörd part” och därmed har ett legitimt klagomålsintresse, samt att klagomål ska anses vara tillbakadragna om den klagande inte samarbetar med kommissionen. Kommissionen föreslår vidare att den ska få rätt att göra framställningar vid nationella domstolar med hänsyn till det gemensamma unionsintresset (amicus curiae) med syfte att uppmärksamma domstolarna på frågor av stor betydelse för en konsekvent och enhetlig tillämpning av statsstödslagstiftningen på den inre marknaden.

Syftet med reformen av procedurordningen är vidare att säkerställa en effektiv och tillförlitlig insamling av information från marknaden genom att införa verktyg för marknadsinformation där kommissionen kan vända sig direkt med frågor till enskilda företag utan att som idag gå via medlemsstaterna, en rättslig grund för utredningar av särskilda ekonomiska sektorer och särskilda stödinstrument för att ge kommissionen möjlighet att snabbt få tillförlitlig, sakligt korrekt och fullständig information direkt från marknaden.

När det gäller bemyndigandeförordningen, föreslår kommissionen att man bemyndigas utöka antalet stödkategorier som får undantas från kravet på anmälan och därmed minska byråkratin och antalet stödåtgärder som måste förhandsgranskas. Föreslagna kategorier är: (1) stöd till kultur och bevarandet av kulturarvet, (2) stöd med anledning av naturkatastrofer, (3) stöd med anledning av vissa väderförhållanden inom fisket, (4) stöd till innovation, (5) stöd till skogsbruk och främjande av ”icke-bilaga-I produkter” inom livsmedelssektorn, (6) stöd för bevarande av havets biologiska resurser, (7) stöd till amatöridrotten, (8) socialt stöd till personer bosatta i avlägsna regioner för transport, (9) stöd till transportsektorn i enlighet med artikel 93 i EUF-fördraget, samt (10) stöd för viss grundläggande bredbandsinfrastruktur.

Regeringen kan konstatera att vissa av kommissionens förslag till ändring av bemyndigandeförordningen ligger i Sveriges intresse men att förslagen om ändring av procedurförordningen kräver en mer detaljerad granskning innan regeringen kan anföra en preliminär ståndpunkt. Regeringen kommer i förhandlingarna att driva den i EU-nämnden förankrade svenska linjen om strikta statsstödsregler samt att kommissionen kvarstår som väktaren av regelverket. Detta är nödvändigt för att säkerställa en korrekt efterlevnad av regelverket och att det råder lika konkurrensvillkor inom EU. Ändringen av bemyndigandeförordningen innebär en administrativ lättnad för både kommissionen och för medlemsstaterna. Det är dock viktigt att detta inte innebär att kommissionens roll försvagas eller att en enhetlig tillämpning i EU riskeras.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

År 1999 antog rådet den s.k. procedurförordningen, förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (nu artikel 108 i EUF-fördraget). Förfarandena för statligt stöd, som fastställs i artikel 108 i EUF-fördraget och mer i detalj i procedurförordningen, bygger på tre huvudpelare; (i) det är obligatoriskt för medlemsstaterna att förhandsanmäla alla planerade stödåtgärder, (ii) kommissionen är skyldig att genomföra en snabb och opartisk prövning av klagomål från berörda parter och fatta beslut utan onödigt dröjsmål, samt (iii) kommissionen ska fortlöpande granska alla gällande stödsystem i medlemsstaterna och kan föreslå lämpliga åtgärder som utvecklingen på den inre marknaden kräver.

Dessa huvudinslag i förfarandet för statligt stöd är en direkt konsekvens av det system med kontroll av statligt stöd som föreskrivs i fördraget, som bygger på kommissionens exklusiva behörighet att bedöma statliga stödåtgärders förenlighet med den inre marknaden.

Den ekonomiska och finansiella krisen har hotat den inre marknads integritet och visat hur viktigt det är med enkel och effektiv kontroll och tillämpning på området statligt stöd. Dessa erfarenheter har visat att kommissionen behöver bättre instrument för att kunna ingripa inom tidsramar som är rimliga för företagen och främja en sund användning av offentliga medel för en tillväxtorienterad politik.

Därför antog kommissionen meddelandet Moderniseringen av det statliga stödet i EU. Meddelandet utgör startpunkten för en omfattande reform av ramlagstiftningen om statligt stöd. Det ska också garantera att politiken för statligt stöd bidrar både till budgetkonsolidering och till genomförandet av Europa 2020-strategin,

Översynen av procedurförordningen är en av de åtgärder som bör ge kommissionen möjlighet att uppnå målen för detta initiativ. En reform av förfarandena för statligt stöd bör i första hand leda till effektivare kontroll av det statliga stödet. Behovet av att reformera förfarandena för statligt stöd har också understrukits av revisionsrätten i dess särskilda rapport nr 15/2011. Kommissionen kommer framförallt att ta hänsyn till revisionsrättens rekommendationer om att den bör: (i) minimera antalet begäranden om upplysningar som skickas ut till medlemsstaterna, (ii) påskynda handläggningen av ogrundade klagomål för att förbättra den rättsliga förutsebarheten för alla berörda parter, (iii) regelbundet informera den klagande, medlemsstaten och stödmottagaren om hur utredningen av ett ärende framskrider och vad den utmynnar i, samt (iv) samla in uppgifter på ett effektivare och tillförlitligare sätt. Rekommendationer har uttryckligen godkänts av rådet och Europaparlamentet.

Bemyndigandeförordningen

Den s.k. bemyndigandeförordningen, rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd ger kommissionen rätt att genom förordningar förklara att vissa slag av stöd är förenliga med den inre marknaden och därmed undantagna från anmälningsplikten i artikel 108.3 i EUF-fördraget samt att vissa stöd inte uppfyller samtliga kriterier i artikel 107.1 och därmed ska vara undantagna från anmälningsplikten. Sådana stöd ska kan därför verkställas av medlemsstaterna utan att de behöver avvakta kommissionens beslut. Kommissionen har med stöd av bemyndigandeförordningen antagit en allmän gruppundantagsordning och en förordning om stöd av mindre betydelse (s.k. de minimis).

Bemyndigandeförordningen omfattar stöd av mindre betydelse, stöd till små och medelstora företag, stöd till forskning och utveckling, stöd till miljöskydd, sysselsättning och utbildning samt stöd i enlighet med den karta som kommissionen har godkänt för varje medlemsstat för beviljande av regionalstöd stöd.

Kommissionen angav i meddelandet om moderniseringen av det statliga stödet att förhandsgranskningen av statsstöd bör fokuseras på ärenden med störst inverkan på den inre marknaden. Detta innebär å ena sidan en starkare kontroll av de stora och potentiellt mest snedvridande stöden och den andra sidan en förenklad hantering av ärenden med begränsad påverkan på handeln mellan medlemsstaterna och begränsad potential att allvarligt snedvrیدا konkurrensen. Föreliggande förslag att ge kommissionen bemyndigande att komplettera den allmänna gruppundantagsförordningen med ett antal på förhand fastställda kategorier är därmed en del i att förenkla stödhanteringen.

1.2 Förslagets innehåll

Procedurförordningen

I enlighet med meddelandet inriktas reformen av procedurförordningen på att förbättra handläggningen av klagomål och att säkerställa effektiv och tillförlitlig insamling av information från marknaden.

Förbättrad handläggning av klagomål

Klagomål är en värdefull informationskälla som styr kommissionens utredningar mot de områden där olagligt statligt stöd hämmar konkurrensen på EU-nivå. Kommissionen får i genomsnitt in fler än 300 klagomål årligen. Av dessa klagomål är det många som antingen inte motiveras av verkliga konkurrensproblem eller inte är tillräckligt väl underbyggda. År 2009 genomfördes ”bästa praxis”-åtgärder för med syfte att effektivisera klagomålshanteringen och uppnå kortare handläggningstid, ökad effektivitet och större förutsägbarhet. Erfarenheten visar dock att de fördelar som

eftersträvades inte helt kunde åtgärdas med hjälp av bästa praxis, eftersom de härrör direkt från procedurförordningen.

Syftet med de föreslagna ändringarna är i detta avseende att förbättra kvaliteten på den mottagna informationen genom att förtydliga kraven i samband med att ett klagomål ska inges och genom att formalisera ett successivt, förutsägbart och öppet förfarande.

I dagens läge måste kommissionen undersöka varje påstådd överträdelse av reglerna om statligt stöd, oavsett källan till påståendet. Eftersom procedurförordningen inte innehåller några konkreta regler framgår av rättspraxis att det för närvarande inte finns några formella krav som ska uppfyllas för att kommissionen ska förfoga över ett klagomål avseende statligt stöd. Av öppenhetsskäl och i rättssäkerhetens intresse bör man därför klargöra villkoren för att lämna in ett klagomål som ger kommissionen tillgång till information om påstått olagligt stöd och därmed sätter igång den preliminära undersökningen. Det är därmed lämpligt att kräva att (i) klaganden lämnar en viss mängd obligatorisk information, och att kommissionen i detta syfte ges befogenhet att anta genomförandebestämmelser för att fastställa form och innehåll i ett klagomål (ii) klagande visar att de är vad som betecknas som ”berörda parter” och att de därför har ett legitimt intresse av att lämna in ett klagomål. Inlagor som inte uppfyller dessa villkor registreras som marknadsinformation och kan användas av kommissionen för utredningar på eget initiativ.

Kommissionen föreslår också att det införs en regel med innebörden att ett klagomål ska anses vara tillbakadraget om den klagande underlåter att återkomma med meningsfull information eller på något annat sätt underlåter att samarbeta under förfarandet. På detta sätt skulle handläggningen av klagomål kunna förenklas och förbättras. Förslagen bör medföra att kommissionen får in bättre underbyggda klagomål, underlätta arbetet med att fastställa om ett klagomål omfattar frågor som gäller statligt stöd och fastställa graden av prioritet som bör ges varje klagomål, utan att kommissionen upprepade gånger behöver begära upplysningar från den berörda medlemsstaten eller från den klagande.

Avseende nationella domstolars roll föreslår kommissionen vidare att det uttryckligen föreskrivs att dessa ska ha rätt att få information från kommissionen för tillämpning av artiklarna 107.1 och 108 i EUF-fördraget och begära ett yttrande från kommissionen om frågor som avser tillämpningen av reglerna om statligt stöd. Kommissionen föreslår också att man ska få rätt att göra skriftliga eller muntliga framställningar till nationella domstolar. Kommissionen avses här endast få agera enligt denna bestämmelse av hänsyn till det allmänna unionsintresset (som *amicus curiae*), dvs. inte till stöd för någon av parterna. Den föreslagna bestämmelsen syftar särskilt till att ge kommissionen möjlighet att göra domstolar i medlemsstaterna uppmärksamma på frågor av stor betydelse för en konsekvent och enhetlig tillämpning av EU-lagstiftningen på den inre marknaden. De nationella domstolarna ska inte vara bundna av ett yttrande

från kommissionen. Samarbetet bör enligt kommissionen göra det lättare för nationella domstolar att genomföra EU-lagstiftningen om statligt stöd. Det faktum att kommissionen även på eget initiativ kan erbjuda nationella domstolar sitt stöd anses också att vara till nytta genom att göra nationella domstolar och målsägande mer medvetna om de rutiner för samarbete mellan kommissionen och de nationella domstolarna som finns, visa att de är användbara och främja deras användning.

Effektiv och tillförlitlig insamling av information från marknaden

Under de senaste åren har bedömningen av statliga stödåtgärders förenlighet med den inre marknaden finlipats betydligt. Kommissionen utgår från ett effektbaserat synsätt där man försöker balansera de positiva och negativa effekterna av de stödåtgärder som granskas. Bedömningen av en stödåtgärds förenlighet med den inre marknaden är beroende av åtgärdens utformning och dess effekter på marknaden. Därför har det blivit viktigare med en verkligt faktabaserad bedömning, särskilt i komplicerade ärenden.

För att tillgodose kommissionens behov av informationsinsamling föreslås det därför att man inför verktyg för marknadsinformation, en rättslig grund för utredningar av särskilda ekonomiska sektorer och särskilda stödinstrument för att ge kommissionen möjlighet att snabbt få tillförlitlig, sakligt korrekt och fullständig information direkt från marknaden.

De nuvarande rutinerna för kommissionens befogenheter att inhämta information i samband med förfaranden som rör statligt stöd ger upphov till en rad problem. Om kommissionen är beroende av uppgifter från medlemsstaten kan det uppstå förseningar när informationen inte är lätt tillgänglig för de nationella myndigheterna, som i vissa fall kan få en stor arbetsbörda på grund av detta.

Kommissionen föreslår därför att man ska kunna begära upplysningar direkt från enskilda företag, företagssammanslutningar och medlemsstater, kombinerat med en möjlighet att bestraffa berörda företagen genom böter eller viten om de inte återkommer eller lämnar fullständiga upplysningar. Eventuella böter eller viten ska inte vara tillämpliga på frågor till medlemsstaterna. Åtgärden anses kunna hindra tredje parter från att lämna missvisande upplysningar. Dessutom avses samma fråga att ställas till olika företag och de mottagna svaren översändas till medlemsstaten för synpunkter, vilket ger kommissionen möjlighet att dubbelkontrollera information och garantera att de uppgifter som tagits emot är tillförlitliga.

Verktygen för marknadsinformation är främst tänkt att användas i komplicerade fall som kräver en ingående bedömning för att reda ut problem som gäller klassificeringen av stöd som statligt stöd eller bedömning av stödets förenlighet med den inre marknaden.

En begäran kan förutom till själva stödmottagaren också skickas till t.ex. konkurrenter, kunder och konsumentorganisationer. Begärda informationen

kan exempelvis omfatta faktauppgifter om marknaden (t.ex. marknadsstorlek, marknadsandelar, importnivåer etc.), uppgifter om företagen (t.ex. kostnadsstruktur, vinster, ägande och kontroll, ägarintressen i andra företag etc.), en faktabaserad analys av hur marknaden fungerar (t.ex. inträdes hinder, inträdeskostnad, rättsliga hinder, marknadstillväxt och tillväxtutsikter, överkapacitet), stödets sannolika inverkan på stödmottagaren, samt bedömning av föreslagna korrigerande åtgärder eller kompensationsåtgärder.

Verktygen för marknadsinformation garanterar en fullständigt konfidentiell behandling av de känsliga uppgifter som lämnas. Kommissionen kommer också att se till att ingen känslig information lämnas ut när en begäran till en tredje part utarbetas. Om kommissionen vill använda konfidentiella upplysningar som inte kan aggregeras eller anonymiseras på något annat sätt, måste den inhämta deras samtycke innan den lämnar ut dessa upplysningar till medlemsstaten för att kunna använda dem i sitt beslut.

Medlemsstatens skyldighet att tillhandahålla alla bevis som visar att en stödåtgärd är förenlig med den inre marknaden ändras inte i samband med moderniseringen av reglerna. Den ändrar enligt kommissionen inte heller det statliga stödförfarandets bilaterala karaktär. Verktygen för marknadsinformation skulle enligt kommissionen konkret knyta medlemsstaterna till förfarandet genom att ge dem möjlighet att lämna synpunkter på de svar som inkommit med anledning av en begäran om upplysningar. Detta skulle bibehålla deras rätt till försvar och garantera ett öppet förfarande.

Genom att använda verktygen för marknadsinformation kommer kommissionen att kunna nå lämpliga tredje parter direkt och samtidigt. Detta, menar kommissionen, kommer att bidra till ett mer öppet, korrekt och snabbt informationsflöde, vilket bör minska antalet gånger man behöver begära upplysningar och därmed förkorta utredningen. Kommissionen anför att man ska tillämpa ett proportionalitetskriterium när man begär in upplysningar från marknaden. Därmed kommer bördan för de berörda företagen att minska till det minimum som krävs för att kommissionen ska kunna slutföra sin bedömning av en statlig stödåtgärd. Verktygen för marknadsinformation gäller endast i undantagsfall små och medelstora företag, eftersom de främst skulle användas i komplicerade individuella ärenden som kräver en ingående granskning. I de mycket sällsynta fall då verktygen för marknadsinformation skulle kunna gälla små och medelstora företag ska kommissionen anpassa sina krav med hänsyn tagen till ovannämnda proportionalitetsprincip.

De nya reglerna om insamling av information är enligt kommissionen nödvändiga för att säkerställa att man fattar sunda och väl underbyggda beslut inom en tidsram som är rimlig för företagen. På så sätt kan den rättsliga förutsebarheten för medlemsstater och företag öka samtidigt som behandlingen av statligt stöd görs effektivare och öppnare.

Behovet av mer övergripande information är särskilt uttalat i fall där de uppgifter som kommissionen förfogar över skulle väcka frågor med koppling till en viss sektor i flera medlemsstater, och där det finns indikationer på att liknande problem kan förekomma i andra medlemsstater. För att få en helhetsbild av marknaden föreslår kommissionen därför att det införs en särskild rättslig grund för att inleda utredningar av olika branscher och olika typer av stödåtgärder. Tanken är att kommissionen ska kunna skicka en begäran om upplysningar till medlemsstaterna och alla berörda marknadsaktörer. I slutet av sin utredning kan kommissionen offentliggöra en rapport om utredningen av särskilda sektorer av ekonomin.

Innan kommissionen formellt inleder en branscutredning måste den analysera all information som den redan förfogar över eller som finns tillgänglig för allmänheten. Inledandet av en branscutredning kommer därför av proportionalitetsskäl att kräva indikationer från offentligt tillgängliga källor på att problem som gäller statligt stöd inom en viss sektor eller avseende ett visst stödinstrument förekommer i flera medlemsstater.

Bemyndigandeförordningen

Förslaget att inkludera vissa nya kategorier i bemyndigandeförordningen möjliggör för kommissionen att gradvis kunna anta gruppundantag när rättspraxis för vissa typer av stödåtgärder inom varje enskilt område är tillräcklig för att tydliga kriterier för förenlighet med fördraget ska kunna fastställas så att påverkan på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna blir begränsad. Det är samma tillvägagångssätt som hittills har följts angående bemyndigandeförordningen; ett första gruppundantag omfattande utbildning samt stöd till små och medelstora företag antogs 2001. Därefter antogs sysselsättningsstöd 2002, regionalstöd 2006 samt stöd till forskning, utveckling och miljöskydd 2008.

Noteras bör att samtliga stödkategorier som föreslås inkluderas i bemyndigandeförordningen är tillåtna statsstöd. Förslaget är enbart ett sätt att förenkla hanteringen av de enskilda stödärendena. Tätare revideringar av bemyndigandeförordningen kan också komma att behövas i framtiden för att ytterligare förenkla hanteringen på enskilda områden.

Följande kategorier föreslås ingå i bemyndigandeförordningen:

1. Statligt stöd till kultur och bevarandet av kulturarvet

Sedan tidigare är stöd till små och medelstora företag inkluderade i bemyndigandeförordningen. Särskilt inom bio- och audiovisuella sektorer är de potentiella stödmottagarna dock stora företag. Dessa fall genererar en betydande arbetsbörda för kommissionen och medlemsstaterna trots att de oftast är rutinmässiga och rör begränsade stödbelopp. Aktuella för gruppundantag är exempelvis sådana åtgärder som uppfyller kriterierna i kommissionens meddelande om stöd till film samt åtgärder för bevarande av

2. Statligt stöd med anledning av naturkatastrofer

Sedan tidigare är stöd till små och medelstora företag inkluderade i bemyndigandeförordningen. Att i förordningen också inkludera stöd till stora företag för att kompensera för skador som orsakats av naturkatastrofer skulle göra det möjligt för medlemsstaterna att agera snabbt när en naturkatastrof inträffar för att kunna minska effekten av den orsakade skadan. Det finns redan tillräcklig erfarenhet av denna typ av stöd för att tydliga förhandsvillkor för förenlighet ska kunna fastställas. Förutsatt att stödet är klart definierat, begränsat till materiella skador direkt orsakade av katastrofen och till ett värde som fastställs av ett oberoende organ kan undantag från anmälningsskyldigheten motiveras.

3. Statligt stöd med anledning av vissa väderförhållanden inom fisket

Medlemsstaterna är skyldiga att anmäla statliga stöd för att avhjälpa skador som orsakats av vissa ogynnsamma väderförhållanden i fisket. Sedan tidigare är stöd till små och medelstora företag inkluderade i bemyndigandeförordningen. Emellertid kan stora företag också påverkas av ogynnsamma väderförhållanden i fisket. De belopp som beviljas i detta område är oftast begränsade och tydliga villkor för förenlighet kan definieras.

4. Statligt stöd till innovation

Bemyndigandeförordningen omfattar uttryckligen forskning och utveckling, men inte innovationer. Innovation är genom den s.k. Innovationsunionen ett gemensamt EU-mål. Exempelvis är stöd till process- och organisationsinnovation inom tjänstesektorn och stöd för innovationskluster inte snedvridande så länge som vissa förutbestämda villkor är uppfyllda. Stöd för produktinnovation och teknisk innovation, däribland stöd till demonstrationsprojekt och prototyper, omfattas däremot redan av förordningen.

5. Statligt stöd till skogsbruk och främjande av "icke-bilaga-I produkter" inom livsmedelssektorn

Produktion av och handel med jordbruksprodukter omfattas i huvudsak inte av de generella statsstödsbestämmelserna utan av områdesspecifika sådana. Dock omfattas vissa åtgärder som finns inom programmen för landsbygdsutveckling eller främjar marknadsföring och annonsering av "icke bilaga-I produkter" inom livsmedelssektorn av de generella statsstödsreglerna. Hittills omfattas denna typ av stöd endast av bemyndigandeförordningen om det är begränsat till små och medelstora företag. Den breda erfarenheten kommissionen har av att hantera denna typ av stöd gör att tydliga villkor för förenlighet kan fastslås för skogsbruket och för stöd för att främja "icke-bilaga-I produkter" inom livsmedelssektorn.

6. Statligt stöd för bevarande av havets biologiska resurser

Statligt stöd för bevarande av havets biologiska resurser har vanligtvis begränsade effekter på handeln inom unionen, bidrar till EU:s mål på området havs- och fiskepolitik och skapar inga allvarliga snedvridningar av konkurrensen. Dessutom är de beviljade beloppen vanligen begränsade.

7. Statligt stöd till amatöriddrott

Medan ett stort antal ärenden som rör amatöriddrott inte ens utgör stöd, har andra oftast begränsad effekt på handeln inom EU och skapar inga allvarliga snedvridningar av konkurrensen. Dessutom är de beviljade beloppen normalt sett begränsade.

8. Statligt stöd till personer bosatta i avlägsna regioner för transport

När det gäller transporter finns redan särregler på statsstödsområdet, främst rådets förordning nr 1370/2007 på väg och järnväg persontransporttjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dock saknas särskilda regler för persontransportstöd till luft- och sjötransport. Inom dessa sektorer har kommissionen fått tillräcklig erfarenhet för att kunna formulera generella kriterier för socialt stöd till personer bosatta i avlägsna regioner för transport. De regioner som avses är huvudsakligen de yttersta randområdena samt vissa öar och halvöar. Dessa stöd tenderar att vara relativt små och skapar inte betydande snedvridning av konkurrensen.

9. Statligt stöd till transportsektorn i enlighet med artikel 93 i EUF-fördraget

Artikel 9 i förordning nr 1370/2007 undantar för närvarande från kravet på förhandsanmälan enligt artikel 108 (3) EUF-fördraget ersättning för offentliga tjänster för drift av kollektivtrafik eller uppfyllande av taxevillkor som fastställts i allmänna betalda regler i enlighet med den förordningen.

Enligt kompetensfördelningen mellan rådet och kommissionen som fastställs i Lissabonfördraget, som anges i artiklarna 108 (4) och 109 i EUF-fördraget, ankommer det på rådet att (genom bemyndigandeförordningen) fastställa de kategorier av stöd som kan undantas från anmälan av statligt stöd, men att det är kommissionen som (genom den allmänna gruppundantagsförordningen) närmare fastställer bestämmelser om sådana undantag. Regelverket avseende förordning 1370/2007 bör därför justeras så att den är i bättre förenlighet med de kompetensbestämmelser som Lissabonfördraget ställer upp. Vid sidan om bemyndigandeförordningen måste därmed också Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg ändras på så sätt att artikel 9 istället omfattas av bemyndigandeförordningen.

10. Statligt stöd för viss grundläggande bredbandsinfrastruktur

Kommissionen har hanterat en stor mängd bredbandsstöd och har också utarbetat riktlinjer på området. Mot den bakgrunden kan precisa kriterier för förenlighet definieras så att bemyndigandeförordningen kan utökas till att också omfatta stöd till grundläggande bredband i områden där det saknas bredbandsinfrastruktur och där ingen sådan infrastruktur kommer att

utvecklas i en nära framtid (s.k. "vita" områden), och små enskilda stödåtgärder till nästa generations snabba bredbandsnät, så kallade NGA-nät, i "vita NGA-områden.

Dessutom kan stöd till bredbandrelaterade anläggningsarbeten och passiva bredbandsnät omfattas. Stöd för anläggningsarbeten utgör i många fall stöd om det gäller installation av telekommunikationsinfrastruktur (ledningar). Passiva bredbandsnät är konkurrensfrämjande, eftersom de kan användas av olika aktörer (fast, trådlös, mobil), har ingen förutbestämt tillträde eller teknik, och typiskt sett ägs av offentliga aktörer som inte har intresse av att diskriminera mellan olika operatörer. Ett gruppundantag för anläggningsarbeten och passiva bredbandsnät skulle kunna påskynda investeringar eftersom (små) lokala myndigheter ofta föredrar att stödja detta, snarare än att upprätta mer komplicerade stödordningar för bredband som innebär omfattande förhandsgranskningar. Ett gruppundantag kan medföra ökad bredbandsanvändning på landsbygden där den befintliga passiva infrastrukturen inte är tillräcklig.

Övriga förslag på ändringar

Bemyndigandeförordningens artikel 1.2c anger att för varje kategori av gruppundantaget stöd ska tröskelvärdena "uttryckas antingen som stödnivå i förhållande till en uppsättning stödberättigande kostnader eller som högsta stödbelopp". Med tanke på utvecklingen av nya former av statligt stöd, såsom finansieringstekniska instrument eller olika former av riskkapital, anser kommissionen att det sätt dessa tröskelvärden är inställda bör uppdateras för att inkludera möjligheten till gruppundantag för dessa nya former av statligt stöd.

Med tanke på hur nya elektroniska kommunikationsmedier har utvecklats, anser kommissionen också att det snabbaste och mest effektiva sättet att offentliggöra information är på sin webbplats och inte i Europeiska unionens officiella tidning. Kommissionen föreslår därför att skyldigheten att offentliggöra sammanfattningar av beslut liksom förslag till föreskrifter i Europeiska unionens officiella tidning istället bör ersättas med en skyldighet att publicera dessa på kommissionens webbplats.

Kommissionen har därtill i flera sammanhang (se bl.a. tidigare FaktaPM) framfört att en förutsättning för att medlemsstaterna ska kunna tillämpa dessa förenklingar av regelverket är att medlemsstaterna tar ett ökat ansvar och genomför åtgärder för att säkerställa att gruppundantagsstöden verkligen ges i enlighet med regelverket. Det innebär även en ökad efterkontroll av medlemsstaterna från kommissionens sida.

1.3 Gällande svenska regler och förslagetets effekt på dessa

Inte aktuellt då reglerna har direkt effekt.

Förslagen inverkar inte menligen på EU:s budget utan torde åtminstone avseende bemyndigandeförordningen leda till besparingar för kommissionen när det gäller kostnader för ärendehantering: Kommissionen kan därmed fokusera sina resurser på sådana stöd som är mest skadliga för konkurrensen och den inre marknaden.

För Sveriges del väntas förslagen inte innebära några direkta ekonomiska konsekvenser. Dock kommer sannolikt att en resursförstärkning av statsstödskontrollen i Sverige bli nödvändig för att säkerställa att Sverige följer regelverket och kan möta kommissionens ökade krav på eftergranskning av beviljade gruppundantagsstöd.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen tar slutlig ställning till de enskilda delarna i kommissionens förslag under förhandlingarna 2013. Det kan dock konstateras att flera av kommissionens förslag till ändringar av bemyndigandeförordningen ligger i Sveriges intresse. Förslagen om ändring av procedurförordningen kräver dock en mer detaljerad granskning av effekterna för Sverige och svenska företag innan regeringen kan anföra en preliminär ståndpunkt. Regeringen kommer i förhandlingarna att driva den i EU-nämnden förankrade svenska linjen.

Sveriges ståndpunkt är sedan tidigare att moderniseringen av statsstödsregelverket inte får innebära mindre strikta statsstödsregler samt att kommissionen kvarstår som väktare av regelverket. Detta är nödvändigt för att säkerställa en korrekt efterlevnad av regelverket och att det råder lika konkurrensvillkor inom EU.

Regeringen stöder kommissionens mål att prioritera de stödåtgärder som är skadligast och har störst inverkan på den inre marknaden, men vill dock lyfta fram frågan om hur andra typer av olagligt stöd bäst ska hanteras av kommissionen.

Det är av stor vikt att de kategorier som föreslås omfattas av utvidgningen av bemyndigandeförordningen baseras på etablerad praxis för att säkerställa att stöden ges i enlighet med regelverket. Ändringen av bemyndigandeförordningen innebär en administrativ lättnad för både kommissionen och för medlemsstaterna. Det är dock viktigt att detta inte innebär att kommissionens roll försvagas.

Enligt uppgift från kommissionen ges omkring 38% av alla gruppundantagsstöd helt eller delvis i strid mot gruppundantagsreglerna. Problemet torde inte minska av att ytterligare kategorier tillförs. Regeringen stödjer därför kommissionens förslag att medlemsstaten ska tillse att de stöd

som den beviljar inom ramen för det allmänna gruppundantaget verkligen ges i enlighet med regelverket, eftersom en lika tillämpning av reglerna i EU annars inte kan säkerställas.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända då förhandlingarna ännu inte påbörjats. Av de preliminära diskussionerna på konkurrenskraftsrådet den 10 december 2012 att döma tycks dock Sveriges synpunkter delas helt eller delvis av flera medlemsstater.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända då förhandlingarna ännu inte påbörjats.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslagen har ej remissbehandlats. Under hanteringens gång inhämtar dock regeringen regelmässigt synpunkter från berörda aktörer.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund för förslagen är artikel 109 i EUF-fördraget, vilken ger rådet möjlighet att anta lämpliga förordningar, och särskilt att fastställa villkoren för hur artikel 108.3 EUF-fördraget ska tillämpas, och vilka slag av stödåtgärder som är undantagna från detta förfarande. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anför att förslagen avser tillämpningen av reglerna om statligt stöd, vilket är ett område som faller under unionens exklusiva kompetens. Subsidiaritetsprincipen är därför inte är tillämplig.

De föreslagna ändringarna av procedurförordningen syftar enligt kommissionen till att göra kontrollen av det statliga stödet effektivare och därmed bidra till att upprätthålla den inre marknadens integritet och uppnå målen för initiativet att modernisera det statliga stödet och, mer allmänt, målen för Europa 2020-strategin. Ändringarna avses bland annat att lätta den administrativa bördan för medlemsstater och tredje parter. Kommissionen menar att förslagen därför är proportionellt i förhållande till de politiska mål som eftersträvas.

Ändringen av bemyndigandeförordningen går inte heller utöver vad som är nödvändigt för att uppnå sitt mål och är därför även det förenligt med proportionalitetsprincipen. Regeringen instämmer i kommissionens bedömning av subsidiaritetsprincipen samt proportionalitetsbedömningen av bemyndigandeförordningen. Regeringens bedömning av proportionalitetsprincipen vad gäller procedurförordningen är dock ännu inte avslutad.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ändringarna av procedur- och bemyndigandeförordningarna kommer att förhandlas i rådet under 2013 och sannolikt också att diskuteras i konkurrenskraftsrådet flera gånger under året. Regeringen kommer därför att återkomma till riksdagen under året för att förankra Sveriges ståndpunkter i respektive sakfråga. Första rådsarbetsgruppsmötet är planerat till den 22 februari 2013 och behandling på konkurrenskraftsrådet väntas ske under våren.

4.2 Fackuttryck/termer

Statligt stöd: Bestämmelserna om statligt stöd finns i artiklarna 107-109 i EUF-fördraget (tidigare artikel 92-94 och därefter 87-89 i EG-fördraget). Med begreppet menas stöd från offentliga aktörer såsom stat, kommun eller landsting till en verksamhet som bedrivs på en marknad. Ett stöd omfattas av statsstödsreglerna om det uppfyller följande fyra kriterier: (i) stödet gynnar ett visst företag eller en viss produktion, (ii) stödet finansieras direkt eller indirekt genom offentliga medel, (iii) stödet snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen, samt (iv) stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Stöd får inte lämnas förrän det anmälts till och godkänts av EU-kommissionen. Detta förbud kallas för genomförandeförbudet. EU-kommissionen är den enda myndighet som kan godkänna statsstöd och utövar även tillsyn över medlemsstaternas tillämpning av statsstödsreglerna. Alla myndigheter och beslutande församlingar är skyldiga att följa EU:s statsstödsregler men det är bara regeringen som kan anmäla stöd till kommissionen. Kommuner och myndigheter ska därför informera regeringen om alla stöd som kan komma att prövas av kommissionen för att regeringen ska kunna uppfylla medlemsstatens åtagande.

Procedurförordningen: Kommissionens procedurer och förfaranden regleras bl.a. genom den s.k. procedurförordningen; rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (nu artikel 108 i EUF-fördraget).

Bemyndigandeförordningen: Rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd. I förordningen ges kommissionen rätt att genom förordningar förklara att vissa slag av stöd är förenliga med den inre marknaden och därmed undantagna från anmälningsplikten i artikel 108.3 i EUF-fördraget samt att vissa stöd inte uppfyller samtliga kriterier i artikel 107.1 och därmed ska vara undantagna från anmälningsplikten. Sådana stöd ska kan därför verkställas av medlemsstaterna utan att de behöver avvakta kommissionens beslut. Kommissionen har med stöd av bemyndigandeförordningen antagit en allmän gruppundantagsordning och en förordning om stöd av mindre betydelse (s.k. de minimis), se nedan.

Allmänna gruppundantagsförordningen: Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning). Av förordningen följer att stöd som beviljas inom vissa utpekade stödkategorier inte omfattas av skyldigheten att lämna en förhandsanmälan till Europeiska kommissionen.

Förordningen om stöd av mindre betydelse (s.k. de minimis): Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse. Av förordningen följer att stöd som understiger 200 000 euro över tre räkenskapsår inte omfattas av skyldigheten att lämna en förhandsanmälan till Europeiska kommissionen. För vägtransportsektorn är gränsen 100 000 euro.

Icke-bilaga-I produkter: I bilaga I till EUF-fördraget listas alla de jordbruks- och livsmedelsprodukter som omfattas av den gemensamma jordbrukspolitiken. De bearbetade varorna omfattas inte av bilaga I, utan stöd till dessa produkter regleras i en särskild rådsförordning. Dessa är allmänt kända som "icke-bilaga-I produkter" och omfattar exempelvis choklad, konfektyr, läsk, kex och frukostflingor. Syftet med stöd till icke-bilaga-I produkter är att kompensera EU:s tillverkare för den högre kostnaden för att använda EU-inköpta råvaror (t.ex. socker) inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken.